Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

Asiantuntijalausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: HE 41/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (SopS 27/2016; vammaisyleissopimus) kansallinen koordinaatiomekanismi. Sen tehtävänä on edistää yleissopimuksen kansallista täytäntöönpanoa ja vammaisten henkilöiden oikeuksien huomioon ottamista kaikkien hallinnonalojen toiminnassa. Tässä asiantuntijalausunnossa asiaan otetaan kantaa vammaisyleissopimuksen velvoitteiden näkökulmasta.

Vammaisyleissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti ihmisoikeudet ja perusvapaudet. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat yleissopimuksen läpileikkaavia periaatteita. Vammaisyleissopimus velvoittaa sopimuspuolet toteuttamaan asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisöille avoimiin ja tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.

Vammaisyleissopimus korostaa **kaikille sopivan suunnittelun periaatetta**. Kaikille sopivassa suunnittelussa tuotteet, ympäristöt, ohjelmat ja palvelut suunnitellaan sellaisiksi, että kaikki ihmiset voivat käyttää niitä mahdollisimman laajasti ilman mukautuksia tai erityisjärjestelyjä. Kaikille sopiva suunnittelu vähentää myös erityispalvelujen tarvettä ja lisää itsenäisyyttä.

VANE pitää esteettömyysdirektiivin kansallista toimeenpanoa tärkeänä. Esityksellä edistetään vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden **oikeutta tehdä työtä ja työllistyä muun muassa lisäämällä tietokoneiden ja niiden käyttöjärjestelmien esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä lisäämällä liikenteen palvelujen saavutettavuutta.** Vammaisyleissopimuksen 27 artiklan mukaisesti vammaisilla henkilöillä on oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Heillä on oikeus ansaita elanto valitsemallaan työllä. Työympäristön on oltava avoin, osallistava ja vammaisten henkilöiden saavutettavissa. Oikeus tehdä työtä on turvattava myös niille, jotka ovat vammautuneet palvelussuhteen aikana.

VANE pitää tärkeänä, että lain toimeenpanoon ja valvontaan varataan **riittävät resurssit**. Yhteiskunnassa kaivataan laajasti tietoa paitsi nyt käsittelyssä olevan lainsäädännön sisällöstä ja käytännön toimeenpanosta myös yleisemmin esteettömyyden ja saavutettavuuden positiivisista vaikutuksista ihmisten yhdenvertaisuuteen ja yritystoimintaan.

VANE toteaa, että direktiivissä on rakennetun ympäristön osalta kansallista liikkumavaraa. VANE pitää tärkeänä direktiivin tavoitteiden toteutumisen kannalta, että jatkotyössä esteettömyysdirektiivin liite III, joka koskee rakennettua ympäristöä, toimeenpannaan kansallisesti.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

Merja Heikkonen, pääsihteeri